

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรม
สู่การเป็นพลังขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
เชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

จัดทำโดย นางพนารัตน์ คนขยัน
รหัส 9767

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 97
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566
ลิขสิทธิ์ของสำนักงาน ก.พ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรม
สู่การเป็นพลังขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์
อย่างยั่งยืน

จัดทำโดย นางพนารัตน์ คนขยัน
รหัส 9767

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 97
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.
ประจำปี 2566

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

(หน้าอนุมัติ)
สำนักงาน ก.พ.

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมของสำนักงาน ก.พ.

(อาจารย์สุชาดา ไทยบรรเทา)
อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง **แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรมสู่การเป็นพลังขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน** มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในพื้นที่ เพราะการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จได้ ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน เพราะประชาชนและชุมชนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม หากงานด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางวัฒนธรรมมีความเข้มแข็ง โดยเครือข่ายทางวัฒนธรรมมีศักยภาพ และมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่อย่างเต็มที่และต่อเนื่องแล้ว จะทำให้สามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง สร้างสรรค์ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการแก้ปัญหาหรือพัฒนานโยบายการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรม สู่การเป็นพลังขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1) ระยะสั้น “สร้างความเข้าใจ ส่งเสริมความร่วมมือ แสวงหาแนวทางพัฒนา”

แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความร่วมมือของเครือข่าย บนพื้นฐานการมีผลประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน บูรณาการความร่วมมือกับสภาวัฒนธรรมตำบล อำเภอ จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ จัดทำฐานข้อมูลด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อการพัฒนาและต่อยอดเชิงสร้างสรรค์ โดยนำอัตลักษณ์ชุมชนมาสร้างเสน่ห์ด้านการท่องเที่ยว นำทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในพื้นที่ มาพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้เครือข่ายทางวัฒนธรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานของเครือข่ายทางวัฒนธรรมเพื่อแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาช่องทางหรือระบบการติดต่อสื่อสารกับเครือข่ายสภาวัฒนธรรมทุกระดับโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

2) ระยะกลาง “พัฒนาศักยภาพเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียน”

แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ การทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม พัฒนาศักยภาพผู้นำเครือข่ายทางวัฒนธรรม ด้านการบริหารจัดการและการต่อยอดวัฒนธรรม พัฒนาโมเดลต้นแบบการบริหารจัดการเครือข่าย จัดกิจกรรมแบ่งปันข้อมูลและความรู้ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน และถอดบทเรียนการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมด้านการนำวัฒนธรรมสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ และพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อเป็นฐานข้อมูลที่ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย

3) ระยะยาว “ยกย่องเครือข่ายต้นแบบ สานต่อความยั่งยืนแบบบูรณาการ”

แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ ส่งเสริมให้ชุมชนที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมที่เข้มแข็งได้รับการประกาศ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ บูรณาการความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรมขับเคลื่อนชุมชนเข้มแข็ง จัดกิจกรรมส่งเสริมและประเมินศักยภาพเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนงานเพิ่มเติม โดยส่งเสริมการบูรณาการความร่วมมือเครือข่ายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเครือข่ายอื่นที่กระทรวงวัฒนธรรมจัดตั้งไว้มาสนับสนุนการดำเนินงาน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง **แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรมสู่การเป็นพลังขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน** เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง: ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) รุ่นที่ 97 สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ประจำปี 2566 ซึ่งการจัดทำรายงานผลการศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานผลการศึกษาอย่างยิ่ง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณนางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่กรุณาให้โอกาสผู้ศึกษาได้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์สุชาดา ไทยบรรเทา อาจารย์ที่ปรึกษา ที่เมตตาให้ความรู้ ตลอดระยะเวลาการ Coaching ด้วยความเอาใจใส่ พร้อมให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็น ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำรายงานผลการศึกษา การพัฒนาตนเอง และการปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาอีกสองท่าน คือ อาจารย์ชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ และอาจารย์วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะ และมุมมองเชิงลึก แนวทางการบูรณาการ และการพัฒนาต่อยอด เพื่อให้การจัดทำรายงานครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กลุ่มส่งเสริมเครือข่ายสภาวัฒนธรรมส่วนภูมิภาค และสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และบุคลากรกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่สนับสนุนข้อมูลในการจัดทำรายงานครั้งนี้ด้วยดีจนการจัดทำรายงานผลการศึกษาแล้วเสร็จ

สุดท้าย ขอขอบพระคุณผู้บริหารวิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ตลอดจนถึงทีมงานทุกท่าน ที่กรุณาอำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาการอบรมอย่างดียิ่งมา ณ โอกาสนี้

นางพนารัตน์ คนขยัน

1 มิถุนายน 2566

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	3
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	5
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	6
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	6
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	11
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	22
3. แผนพัฒนาตนเอง	23
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	23
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	23
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	24
บรรณานุกรม	25
ภาคผนวก	26
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	36

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

2.1.1 ความเป็นมาของปัญหา ความท้าทาย หรือการพัฒนาของเรื่องที่จะศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอนุรักษ์พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่น และของชาติ มาตรา ๕๐ กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ที่ต้องร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

ความสำคัญของวัฒนธรรมตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติมี 3 ลักษณะคือ (1) วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียวและความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน ช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกัน ทั้งในยามสุขและยามทุกข์ (2) วัฒนธรรมเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาตลอดจนตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสังคม และ (3) วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นลักษณะเด่นประจำชาติหรือประจำหมู่คณะ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน ส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะและธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ดังนั้น “งานวัฒนธรรม” จึงเป็นงานที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตโดยรวมของคนในชาติ เพราะประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของวัฒนธรรมของชาติร่วมกัน โดยที่งานวัฒนธรรมเป็นทั้งงานที่ทำให้เกิดการอนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด และเป็นงานที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านอื่น ๆ เช่น ส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างต่างประเทศ เป็นต้น

ในยุคสงครามเย็น ทศวรรษ 2490 รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในการผลักดันให้สภาวัฒนธรรมเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญต่อการวางรากฐานความเข้าใจในความเป็นไทย โดยจอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและประธานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้มอบหมายหน้าที่ให้หน่วยงาน 4 หน่วยงานของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แก่ สำนักวัฒนธรรมทางวรรณกรรม สำนักวัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม และสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในสาขาต่าง ๆ ตามแนวทางของยูเนสโก ที่มีความประสงค์ที่จะให้ประเทศสมาชิกมีการรวบรวมวัฒนธรรมชั้นสูงเพื่อที่จะนำไปเป็นแบบแผนในการพัฒนาวัฒนธรรมของประเทศตนเอง แนวทางนี้ ส่งผลให้สภาวัฒนธรรมได้เชิญกลุ่มชนชั้นนำในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์เข้ามาเป็นกรรมการในสำนักต่าง ๆ ซึ่งกล่าวได้ว่า แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมของยูเนสโกที่ต้องการให้เกิดการแสวงหาวัฒนธรรมชั้นสูง ได้กลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ได้ทำให้กลุ่มชนชั้นนำในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กลับมามีบทบาทสำคัญต่อการวางรากฐานความเข้าใจ “ความเป็นไทย” ทางวัฒนธรรมในทศวรรษ 2490 (นพปฎล กิจไพบูลย์ทวี, 2563)

สภาวัฒนธรรมก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2538 กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ออกประกาศ เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2538 ให้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กรที่ดำเนินงานด้านวัฒนธรรมที่อยู่ในจังหวัดนั้น ซึ่งประกอบด้วยองค์กรเครือข่ายเครือข่ายทางวัฒนธรรม 5 กลุ่ม เรียกว่า “เบญจภาคี” คือ (1) องค์กรภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติงานในจังหวัดนั้น ๆ

(2) องค์กรเอกชน ได้แก่ องค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชน โดยมีการจัดตั้ง และดำเนินการตามกฎหมาย และระเบียบของราชการ เช่น สมาคม มูลนิธิ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสาธารณสุขมูลฐาน คณะกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มอาสาสมัคร เป็นต้น (3) องค์กรชุมชน ได้แก่ องค์กรที่เกิดจากการรวมตัวตามความสนใจและความถนัดของประชาชนในชุมชน เพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น เช่น กลุ่มสวัสดิการชุมชน กลุ่มธุรกิจชุมชน กลุ่มอุตสาหกรรมชุมชน กลุ่มพัฒนา กลุ่มอนุรักษ์ และกลุ่มพิทักษ์ท้องถิ่น เป็นต้น (4) องค์กรธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน โรงแรม ศูนย์การค้า ธนาคาร ชมรมนักธุรกิจ สหกรณ์ และองค์กรธุรกิจรูปแบบอื่น เป็นต้น และ (5) องค์กรวิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม หอวัฒนธรรม ศิลปินแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม ประชาชนชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ เป็นต้น โดยสภาวัฒนธรรมจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศดังกล่าว มีหน้าที่ คือ เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในท้องถิ่น ระดมทรัพยากรจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินงานวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัด เสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด เกี่ยวกับโครงการ งบประมาณ การจัดตั้งสมาคม มูลนิธิ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่น สืบทอดการสืบสานวัฒนธรรมไทย พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม จัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ ส่งเสริม และเผยแพร่วัฒนธรรมของท้องถิ่น ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่จังหวัด หรือคณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติขอความร่วมมือ ซึ่งการดำเนินงานตามประกาศของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มีผลให้เกิดการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัดครบทั้ง 76 จังหวัด (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. 2557)

ปี พ.ศ. 2553 เป็นช่วงจัดตั้งและขยายเครือข่าย โดยรัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2553 มาตรา 13 ได้กำหนดให้มีสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมอำเภอ และสภาวัฒนธรรมตำบล ส่วนการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกจากสภาวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง นอกจากนี้ ในมาตรา 15 ได้กำหนดให้สภาวัฒนธรรมตามมาตรา 13 ประกอบด้วย กรรมการและสมาชิกที่มาจากผู้แทนองค์กรที่ดำเนินงานวัฒนธรรมหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคเอกชน เครือข่ายภาคชุมชน เครือข่ายภาคธุรกิจ เครือข่ายประชาชนชาวบ้าน และเครือข่ายภาควิชาการ

มาตรา 18 ให้สภาวัฒนธรรมทุกระดับมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนแม่บทวัฒนธรรมของชาติ

(2) เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายวัฒนธรรม

(3) ระดมทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังต่าง ๆ จากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานวัฒนธรรม

(4) ส่งเสริม สนับสนุนและร่วมจัดกิจกรรมขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอดและเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

(5) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีและเครือข่ายวัฒนธรรม

(6) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการ กระทรวงวัฒนธรรม จังหวัด หรือหน่วยงานอื่น ๆ

ขอความร่วมมือทางวัฒนธรรม

ปี พ.ศ. 2555 กระทรวงวัฒนธรรมได้ออกกฎกระทรวงจัดตั้งสภาวัฒนธรรมเพิ่มเติม โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2555 ซึ่งกำหนดให้มีสภาวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร สภาวัฒนธรรมเขต สภาวัฒนธรรมแขวง สภาวัฒนธรรมเทศบาล สภาวัฒนธรรมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษ และสภาวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ มีผลให้มีองค์กรสภาวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ จากระดับชาติกระจายลงไปถึงระดับตำบลและการปกครองระดับท้องถิ่นทุกรูปแบบ ในขณะเดียวกันกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกกฎกระทรวงกำหนดที่มา คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา จำนวนกรรมการ และสมาชิก วาระ การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การประชุม การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม พ.ศ. 2555 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม โดยปัจจุบันมีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมจังหวัด อำเภอ สภาวัฒนธรรมเขต และสภาวัฒนธรรมตำบลทั้งต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร จำนวน 8,165 แห่ง มีสมาชิกทั่วประเทศมากกว่า 500,000 คน

นอกจากเครือข่ายสภาวัฒนธรรมที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในพื้นที่แล้ว กระทรวงวัฒนธรรม ยังมีเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงวัฒนธรรมอีกเป็นจำนวนมาก ที่เป็นพลังขับเคลื่อนด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม อาทิ เครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมทั้งใน และนอก สถานศึกษา เครือข่ายชุมชนคุณธรรมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนด้วยพลังบวร เครือข่าย ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เครือข่ายลานธรรมลานวิถีไทย เครือข่ายอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เครือข่ายพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน และศิลปินพื้นบ้าน เป็นต้น ความท้าทายคือ ทำอย่างไร เครือข่ายที่มีอยู่จะขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ตามบทบาทหน้าที่อย่างเข้มแข็ง ส่งเสริม เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยมีสภาวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน พัฒนา ต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้มีความมั่นคง

1.2.2 สภาพปัญหาที่ผ่านมาและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต และผลกระทบที่เกิดขึ้น

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และ จริยธรรม (2560) ได้รายงานผลการศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1) ด้านโครงสร้าง พบว่า การจัดรูปแบบขององค์กรยังขาดความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชน ในลักษณะ “ประชารัฐ” การบริหารงานขององค์กรขาดความต่อเนื่อง เนื่องจาก กรรมการ สภาวัฒนธรรม ปฏิบัติงานในลักษณะอาสาสมัคร การทำงานจึงขึ้นอยู่กับความพร้อมของกรรมการสภา วัฒนธรรม แต่ละคน ทั้งด้านอายุ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความเข้าใจในงานวัฒนธรรม นอกจากนี้ ผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกและเครือข่ายสภาวัฒนธรรม จะต้องยื่นจดแจ้งเป็นเครือข่ายสภาวัฒนธรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งการยื่นจดแจ้งเป็นเครือข่ายและสมาชิกสภาวัฒนธรรมแต่ละระดับดังกล่าวมีความยุ่งยาก และเป็นภาระสำหรับประชาชน

2) ด้านบุคลากร พบว่า ศักยภาพของกรรมการสภาวัฒนธรรมบางคนที่มีจิตอาสาในการช่วยเหลืองานวัฒนธรรมมีน้อย อันเนื่องมาจากปัญหาทางด้านอายุ มีภารกิจหลายด้าน ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของกรรมการสภาวัฒนธรรม และขาดความรู้ในการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ กำหนดให้สภาวัฒนธรรมในแต่ละระดับ ประกอบด้วยสมาชิกและกรรมการที่มาจากผู้แทนองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรม จึงทำให้การบริหารจัดการของสภาวัฒนธรรมขาดความเชื่อมโยงประสานงานกับบุคลากรภาครัฐทั้งในหน่วยงานในพื้นที่ และจากส่วนกลางที่ไม่ได้จัดแจงเป็นเครือข่ายทางวัฒนธรรมด้วย

3) ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สภาวัฒนธรรมระดับตำบล เทศบาล อำเภอ และเขต หรือสภาวัฒนธรรมจังหวัดบางจังหวัด ไม่มีสถานที่ทำงานเป็นหลักแหล่ง และขาดอุปกรณ์สำนักงานที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินงาน งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอในการดำเนินงานตามภารกิจของสภาวัฒนธรรม ไม่มีสิทธิประโยชน์ และค่าตอบแทนในการดำเนินงานของกรรมการสภาวัฒนธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งไม่สนับสนุนและไม่เห็นความสำคัญของสภาวัฒนธรรม

จากปัญหาที่พบดังกล่าว คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรมมีข้อสังเกต ดังนี้

- 1) ประชาชนแต่ละท้องถิ่นและชุมชนล้วนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ให้โอกาสประชาชนในวงกว้าง ได้เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการงานวัฒนธรรม ด้วยตนเองได้มากขึ้น
- 2) ควรปรับปรุงกฎกระทรวงและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งและการเลือกตั้งคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม รวมทั้งระบบการบริหารจัดการสภาวัฒนธรรมทุกระดับ และทุกประเภท
- 3) ควรจัดทำเอกสารคู่มือการเลือกตั้งที่เข้าใจได้ง่าย สั้น กระชับ ชัดเจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสภาวัฒนธรรมทุกระดับและทุกประเภท
- 4) ควรจัดทำคู่มือการบริหารจัดการสภาวัฒนธรรมตำบล สภาวัฒนธรรมอำเภอสภาวัฒนธรรมจังหวัด หรือสภาวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และสภาวัฒนธรรมอื่น ๆ
- 5) ควรจัดทำคู่มือและเตรียมการปฐมนิเทศผู้บริหารสภาวัฒนธรรมระดับต่าง ๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถบริหารงานสภาวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย)
- 6) ควรประชุมร่วมกันระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เพื่อซักซ้อมความเข้าใจ และร่วมมือกันจัดเตรียมความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- 7) ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วประเทศทราบอย่างกว้างขวางผ่านสื่อต่าง ๆ
- 8) ควรรณรงค์ให้ประชาชนทั้งเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน ภาควิชาการ ภาคปราชญ์ชาวบ้าน ภาคธุรกิจ และภาคอื่น ๆ ยินดีจัดแจงเป็นเครือข่ายสมาชิกสภาวัฒนธรรม ทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศอย่างกว้างขวางมากที่สุด
- 9) ควรเตรียมการดำเนินการเลือกตั้งกรรมการสภาวัฒนธรรมทุกระดับอย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอนที่โปร่งใสและสุจริต
- 10) ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนสภาวัฒนธรรมทุกระดับและทุกประเภท ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารจัดการ และด้านอื่น ๆ ให้สามารถศึกษาและพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม

ภูมิปัญญาของชุมชน และท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมสู่การเรียนรู้ (สนองนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้) และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

11) ส่งเสริมและสนับสนุนสภาวัฒนธรรมให้ร่วมกับส่วนราชการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมในทุกระดับจนถึงระดับ ASEAN เพื่อใช้มิติวัฒนธรรมในการสร้างความเข้าใจอันดีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จากสภาพปัญหาการดำเนินงานวัฒนธรรมของสภาวัฒนธรรมที่พบ ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการ ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ จากรายงานการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม (2565) พบว่า สภาวัฒนธรรมมีปัญหาด้านความไม่เข้าใจในแนวทางการขอรับการจัดสรรงบประมาณ เพราะมีการปรับรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำงบประมาณที่เน้นผลสัมฤทธิ์ โดยเปลี่ยนจากการให้งบประมาณสนับสนุนสภาวัฒนธรรมเป็นรายแห่ง เป็นให้การสนับสนุนเป็นโครงการขึ้นกับศักยภาพของสภาวัฒนธรรม จากกรณีดังกล่าวทำให้สภาวัฒนธรรมหลายแห่งอาจจะยังไม่มี ความเข้าใจ หรือยังไม่ทราบแนวทางการดำเนินงาน หรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนโครงการ ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนงานในพื้นที่ได้ และการบูรณาการการทำงานระหว่างสภาวัฒนธรรมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมขาดความต่อเนื่อง ทำให้บทบาทของสภาวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมลดน้อยลง ซึ่งหากไม่แก้ไขปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนจะขาดความเข้มแข็ง เมื่อรากฐานทางวัฒนธรรมของประเทศไม่เข้มแข็ง ก็ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศในที่สุด

1.1.3 ความจำเป็นในการดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนา

จากความสำคัญของวัฒนธรรม สภาพปัญหาที่พบเกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม และเครือข่ายทางวัฒนธรรม และข้อสังเกตของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกีฬา ศิลปะ วัฒนธรรม การศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม จึงยังเป็นประเด็นที่ต้องวิเคราะห์ และทบทวนการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่ายังต้องปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาในประเด็นใดอีกบ้าง และถึงแม้ว่า “การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมเข้มแข็ง” อาจไม่ใช่ประเด็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ แต่ก็ยังเป็นประเด็นที่ไม่อาจละเลยได้ เพราะหากวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งแล้ว วัฒนธรรมของประเทศก็จะมี ความมั่นคงตามไปด้วย ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ว่า การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ

ความจำเป็นของการพัฒนาอีกประการหนึ่งคือ การสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายทางวัฒนธรรมจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโมเดลเศรษฐกิจ BCG ด้านการสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากร และความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ และด้านการพัฒนาชุมชน และเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะหากชุมชนท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง มีความรัก และภาคภูมิใจในวัฒนธรรม มีศักยภาพในการพัฒนาต่อยอดทรัพยากรทางวัฒนธรรมสู่การสร้างคุณค่าและมูลค่า จะนำไปสู่ความยั่งยืน

ทั้งนี้ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดให้ “การสร้างเครือข่ายเข้มแข็ง” เป็นนโยบายสำคัญที่มีแนวทางการดำเนินงาน คือ มุ่งเน้นจับมือเครือข่ายวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน และหน่วยงานวัฒนธรรมทั่วประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้เทคนิคบริหารชุมชน ผลักดันทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยได้เริ่มนำร่อง

ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การดำเนินโครงการดังกล่าว ไม่เพียงขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG และ Soft Power ของไทย แต่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันยกระดับการท่องเที่ยวชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ระบบเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยคนในชุมชนมีภูมิคุ้มกัน สามารถเรียนรู้ ปรับตัว และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรมสู่การมีหลักการ แนวคิด และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.2.1 หลักการ แนวคิด ที่เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอพร้อมเหตุผลประกอบ

หัวใจสำคัญที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมคือ การสนับสนุนการกระจายอำนาจและบทบาทในการดำเนินงานวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนและบุคลากรในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญและเป็นเจ้าของในการดำเนินงานวัฒนธรรม ในรูปเครือข่ายทางวัฒนธรรม โดยที่หน่วยงานของรัฐจะทำหน้าที่กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงาน เพราะผู้ที่รู้เรื่องดีที่สุดในเรื่องวัฒนธรรม คือ คนในท้องถิ่น ซึ่งหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการศึกษาหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการยุติธรรม หรือยุติธรรมชุมชน พบว่า องค์ประกอบสำคัญของการขับเคลื่อนมี 2 ฝ่าย คือ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดคือให้ข้อมูลข่าวสาร ไปจนถึงมีส่วนร่วมอย่างเป็นหุ้นส่วน โดยรวมตัวกันเป็น “องค์กรชุมชน” ที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มกลองยาว กลุ่มเฝ้าระวังชุมชน กลุ่มอาสาสมัครโรงเรียน วัดหรือมัสยิด เป็นต้น โดยมีเป้าหมายเพื่อชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน ทั้งนี้ ยุติธรรมชุมชนที่มีประสิทธิภาพมีหลักการ 3 ประการประกอบด้วย (1) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้าใจว่ายุติธรรมชุมชน คืออะไร (2) ต้องทำงานเป็นทีมโดยการรวมกลุ่มกันของชุมชน มีการมอบหมายงานตามความถนัด และ (3) มีความเคลื่อนไหวและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อสานความสัมพันธ์ระหว่างกัน (นงลักษณ์ ยอดมงคลและคณะ. 2565)

2) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่าย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ ได้แก่ ทฤษฎีผลประโยชน์ของตนเอง (theory of self-interest) และ กลุ่มทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange theories) โดยเครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของคน กลุ่มคน หรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ในทางสังคมวิทยา เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Network) ที่แตกต่างจากกลุ่ม โดย “กลุ่ม” จะมีขอบเขตชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรม มีโครงสร้างทางสังคม แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต ไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายมีความเป็นอิสระ ไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้

แต่แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน รูปแบบ ความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มหรือองค์กรมาก สมาชิกในเครือข่ายเป็นไปใน 3 ลักษณะ คือ (1) ปัจเจก (individual) หมายถึง สมาชิกที่เป็นตัวบุคคล ไม่มีกลุ่มหรือองค์กรใด ๆ รองรับ บุคคลอาจมีศักยภาพ และความสัมพันธ์ที่กว้างขวางแตกต่างกัน (2) จุดประสานหรือองค์กรประสาน (node) หมายถึง สมาชิกที่เป็นกลุ่ม องค์กรหรือสถาบันที่มีศักยภาพในการจัดการประสานเชื่อมโยงกับบุคคล กลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ และ (3) เครือข่าย (network) หมายถึง สมาชิกที่มี เครือข่ายย่อย ๆ อยู่ข้างหลัง และพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ตามจังหวะ โอกาสและประเด็นที่สนใจ

3) แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดเครือข่ายแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

(1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการ เป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน สามารถจัดได้หลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้น อาทิ การแบ่ง เครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ เช่น เครือข่าย ประชาคม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เครือข่ายป่าชุมชนภาคเหนือ เครือข่ายสัมพันธ์เกษตรกรแห่งประเทศไทย เครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ เช่น เครือข่ายการพัฒนาของ UNDP เป็นต้น

(2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม หมายถึง เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร เช่น เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่าย ผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ เป็นต้น

(3) เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ หมายถึง เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคองค์กรพัฒนา โดยมุ่งเน้นการดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มเป็นภาคส่วนใหญ่ ๆ อาทิ เครือข่ายภาครัฐ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เครือข่ายองค์กรอิสระของภาครัฐ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สมาคมผู้ส่งออก เครือข่าย SME ฯลฯ เครือข่าย องค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายเพื่อนตะวันออก เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ เครือข่าย ด้านแรงงานสวัสดิการสังคม เครือข่ายมูลนิธิ YMCA ฯลฯ เครือข่ายภาคประชาชน เช่น เครือข่ายปราชญ์อีสาน เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายสมัชชาคนจน เป็นต้น

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารสภาวัฒนธรรมด้วยพลังการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายในพื้นที่ พบว่า การขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรม ควรมีองค์ประกอบจากการส่งเสริมวัฒนธรรม ให้เป็นเป้าหมายร่วมกันในฐานะที่วัฒนธรรมเป็นของประชาชน และการต่อยอดวัฒนธรรมสู่การสร้างเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ การพัฒนาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรม และให้มีความเข้มแข็งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อน

เครือข่ายวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ควรเป็นองค์กรที่เป็นต้นแบบด้านการส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา และต่อยอดวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับประชาชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมให้เข้ามามีส่วนร่วม เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น มีการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจไปพร้อมกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังต้องมีการดำเนินงานที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมทั้งด้านบุคลากร พื้นที่ งบประมาณ การมีส่วนร่วมในสภาวัฒนธรรมต้องมาจากหลายภาคส่วน และส่งเสริมให้คนทุกช่วงวัยให้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนงาน สภาวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรม มี 3 ด้าน ประกอบด้วย **ด้านรูปแบบการดำเนินงาน** ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคการศึกษา รวมถึงชุมชน ให้มีส่วนร่วมกันรักษาสืบสาน ต่อยอดวัฒนธรรมของประเทศ **ด้านการบริหารจัดการ** ควรมีการพัฒนากิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการลงพื้นที่ การอบรมให้ความรู้จัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการงาน สภาวัฒนธรรมทุกระดับ สนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมพื้นที่ให้เกิด การขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวของคนในชุมชน และ**ด้านการจัดการข้อมูล** ควรมี Big data วัฒนธรรมของแต่ละเขตแต่ละจังหวัด โดยมีการปรับปรุงเว็บไซต์ของกระทรวงให้ทันสมัย และติดตามข่าวสาร กิจกรรมต่าง ๆ มีการเผยแพร่ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นให้มาก และชัดเจนขึ้น

จากการศึกษาการพัฒนาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมด้วยพลังการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในพื้นที่ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 (รณรงค์ จันใด. 2564) ได้ข้อสรุปการขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรมควรมีองค์ประกอบจากการส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็นเป้าหมายร่วมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพราะวัฒนธรรมเป็นของประชาชน และการต่อยอดวัฒนธรรมสู่การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์พัฒนาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ สภาวัฒนธรรมเข้มแข็งจะต้องหาวิธีการในการให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลวัฒนธรรมช่วยกันรักษาสืบสานวัฒนธรรม โดยความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากมหาวิทยาลัยในพื้นที่ให้เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการส่งเสริมให้ภาคเอกชน ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าไทย บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทด้านการระดมทุนในพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนงานของสภาวัฒนธรรม รวมทั้งยกย่องเชิดชูปราชญ์ชาวบ้านให้มีความสำคัญในการฟื้นฟู สืบสาน และอนุรักษ์ภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยได้มีการศึกษาสภาวัฒนธรรมนำร่องต้นแบบ (สภาวัฒนธรรมจังหวัดที่สามารถเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และบูรณาการงานเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประชาชนมีความตระหนักรู้และเข้าใจในความสำคัญของวัฒนธรรมชาติ และความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนมีค่านิยมและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สังคมยอมรับการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมในทุกระดับ) 8 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดน่าน พิชณุโลก นครราชสีมา ศรีสะเกษ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี กระบี่ และพัทลุง พบว่า สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน มีจุดเด่น คือ มีความเข้มแข็งด้านการเปิดพื้นที่ให้เครือข่ายประชาชนคนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการทำงานด้านวัฒนธรรม เช่น สภาวัฒนธรรมอำเภอปัว มีประธานสภาวัฒนธรรมเป็นคนชาติพันธุ์พื้นถิ่น และด้วยพื้นฐานของความเป็นคนชาติพันธุ์ จึงสามารถที่จะดูแลกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่แตกต่างจากตัวเองได้ ทั้งชาติพันธุ์อิวเมียน และไทลื้อ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสามารถเชื่อมโยงและทำงานร่วมกันได้อย่างดี แม้จะมีความหลากหลายในเรื่องวัฒนธรรม จุดเด่นนี้ส่งผลให้เกิดความพร้อมสนับสนุนเรื่องการสร้างอัตลักษณ์ในจังหวัดน่าน เช่น สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายพื้นเมือง เรียกว่า "กลุ่มแม่หญิงน่านนุ่งซิ่น" และมีการรวมตัวของกลุ่มผ้าทอไทลื้อบ้านเก็ด นำเอาลวดลายผ้าทอ

แบบดั้งเดิมของจังหวัดน่าน ที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาเป็นจตุชาย เป็นต้น โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการต่าง ๆ ของสภาวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง และความร่วมมือกับองค์กรภาคีเครือข่ายในลักษณะเอาใจเขามาใส่ใจเรา และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

5) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กรณีศึกษาต่างประเทศและประเทศไทย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กรณีศึกษาต่างประเทศ ได้ทำการศึกษาประเทศออสเตรเลีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และนิวซีแลนด์ สรุปได้ดังนี้

การดำเนินการ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการในต่างประเทศ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการในประเทศไทย
นโยบาย การสนับสนุน และอุปถัมภ์ งานด้าน วัฒนธรรม	<p>ออสเตรีย รัฐบาลสนับสนุนและอุปถัมภ์งานด้านวัฒนธรรมในทุกรูปแบบ ทั้งผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง โรงละคร และพิพิธภัณฑ์ โดยใช้งบประมาณร้อยละ 1.3 ของงบประมาณทั้งหมด ในกิจกรรมวัฒนธรรม</p> <p>ฟินแลนด์ สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปะและวัฒนธรรม มีองค์การสนับสนุนงานของรัฐที่ไม่แสวงหากำไร และสนับสนุนงบประมาณเพื่องานวัฒนธรรม มีกระทรวงวัฒนธรรมรับผิดชอบการวางแผนและดำเนินนโยบายด้านวัฒนธรรม รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ มรดกทางวัฒนธรรม กีฬา สื่อ และสถาบันทางวัฒนธรรม</p> <p>ฝรั่งเศส มีนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม อย่างเป็นทางการ มีนโยบายหลักว่าด้วยวัฒนธรรมและการสื่อสาร 5 ประการ คือ (1) จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมและการสื่อสาร กฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ และหลักการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และกระจายไปตามพหุชุมชน (2) ปกป้องความหลากหลายทางวัฒนธรรม สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนได้อย่างอิสระ (3) ความเสมอภาคในการเข้าสู่วัฒนธรรม ให้การสนับสนุนทั้งด้านบุคลากรและการเงิน (4) กระจายอำนาจบริหารด้านวัฒนธรรมจากส่วนกลาง</p>	<p>รัฐบาลกำหนดนโยบายด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมไว้อย่างชัดเจน ในนโยบายข้อที่ 3 คือ ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม</p> <p>กระทรวงวัฒนธรรมกำหนดนโยบายการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับแผนการพัฒนาประเทศทุกระดับ ภายใต้วิสัยทัศน์ “วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์มีบทบาทนำในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย” ซึ่งวิสัยทัศน์ดังกล่าวมุ่งเป้าในการยกระดับงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม เพื่อให้งานด้านวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและเสริมรากฐานของประเทศให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยเป็น “ประเทศ</p>

การ ดำเนินการ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการ ในต่างประเทศ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการ ในประเทศไทย
	<p>ผู้ส่วนภูมิภาค และ (5) บริหารจัดการด้านศิลปะและวัฒนธรรม</p> <p>สาธารณรัฐเกาหลีใต้</p> <p>กระทรวงวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว มีหน้าที่หลัก ในการส่งเสริมวัฒนธรรม ศิลปะ อุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม กิจการศาสนา กิจการเยาวชน การท่องเที่ยว กีฬา ภาษาและการ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ กำหนดนโยบาย และการพัฒนาภาคเอกชนของรัฐบาลในการส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรม อย่างจริงจัง</p> <p>ประเทศญี่ปุ่น</p> <p>กระทรวงการศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ของประเทศญี่ปุ่น มีนโยบายด้านวัฒนธรรม เน้นการเผยแพร่ วัฒนธรรมของญี่ปุ่นไปยังประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในแถบภูมิภาค เอเชีย ผ่านการทูตวัฒนธรรม เน้นนโยบาย 2 ประการ คือ เผยแพร่ วัฒนธรรมสมัยนิยมของญี่ปุ่นหรือ J-pop และจัดโครงการ แลกเปลี่ยนบุคลากรสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกันให้เพิ่มมากขึ้น</p> <p>สาธารณรัฐประชาชนจีน</p> <p>มีนโยบายการส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมจีน จัดกิจกรรม ทางวัฒนธรรม สืบทอดวัฒนธรรมจีนอันดีงาม และศึกษาผลงาน ด้านวัฒนธรรมที่ดีจากทั่วโลก เพื่อสร้างผลงานที่มีความยอดเยี่ยม ยอดเยี่ยมทางศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมความตระหนักให้กับ ประชาชนมากยิ่งขึ้น</p> <p>สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)</p> <p>มีกระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานภาครัฐส่งเสริมสนับสนุนงาน ด้านวัฒนธรรม นโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาพยนตร์และการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ มีการจัดตั้งกองทุน Domestic Film Guidance Fund เพื่อส่งเสริมการผลิตภาพยนตร์</p> <p>ประเทศนิวซีแลนด์</p> <p>มองวัฒนธรรมเป็นการผสมผสานของศิลปะการแสดง ทัศนศิลป์ มรดก วรรณกรรม และเรื่องราวที่เป็นวิถีชีวิต โดยวัฒนธรรมเมารี เป็นส่วนสำคัญส่งเสริมอัตลักษณ์ และสนับสนุนความเป็นชาติ ทำให้ ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวนิวซีแลนด์จึงเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม และผลประโยชน์ที่เกิดจากวัฒนธรรมท้องถิ่น มีกระทรวง</p>	<p>พัฒนาแล้ว” ตามห้วงเวลา ที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาติ อย่างเป็นรูปธรรม โดยมี 6 พันธกิจ ได้แก่</p> <p>(1) เติบโตทางสถาบันหลัก ของชาติ สืบสาน ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ดีงาม ของสังคมไทย</p> <p>(2) ส่งเสริมเศรษฐกิจ วัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่า ทางสังคมและมูลค่า ทางเศรษฐกิจ</p> <p>(3) พัฒนาความสัมพันธ์ ด้านวัฒนธรรมกับต่างประเทศ และส่งเสริมบทบาท ทางวัฒนธรรมของไทย ในเวทีโลก</p> <p>(4) เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางสังคม จิตสำนึก ค่านิยม เชิงบวก และคุณลักษณะ ของคนไทยที่พร้อมปรับตัว สู่อนาคต</p> <p>(5) ส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์ และ การจัดการองค์ความรู้ ทางวัฒนธรรม</p> <p>(6) บริหารจัดการงานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมให้มี คุณภาพมาตรฐานระดับสากล โดยมีงบประมาณดำเนินงาน ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม</p>

การ ดำเนินการ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการ ในต่างประเทศ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการ ในประเทศไทย
	วัฒนธรรมและมรดก รับผิดชอบบริหารงานวัฒนธรรม ให้คำแนะนำ รัฐบาล จัดทำ และจัดการแหล่งทางวัฒนธรรม เพื่อชาวนิวซีแลนด์	ครอบคลุมพื้นที่ทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
การ บริหารงาน วัฒนธรรม ในท้องถิ่น	<p>สาธารณรัฐฟินแลนด์</p> <p>กระจายอำนาจและส่งเสริมการเข้าถึงศิลปะและวัฒนธรรมของทุก กลุ่มชน การบริหารงานวัฒนธรรมในระดับภูมิภาค จังหวัด เป็นผู้บริหาร โดยมีอิสระในการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุน ศิลปะและวัฒนธรรมในจังหวัด ตามนโยบายของรัฐบาล โดยมี ภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ การบริหารงานในระดับ ท้องถิ่น มีเทศบาลเป็นผู้บริหารงานวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติ ของเทศบาลที่เกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรม มีหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุน จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยรัฐบาลกลางสนับสนุน งบประมาณให้กับสถาบันวัฒนธรรมในเทศบาล เช่น โรงละคร ออเคสตรา ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นต้น</p> <p>ประเทศเนเธอร์แลนด์</p> <p>ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง ประชาชนเป็นผู้ดำเนินงานวัฒนธรรม ด้วยการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุน การดำเนินการในเรื่องศิลปะและวัฒนธรรมของรัฐบาล มีสภาวัฒนธรรม (Council of Culture) เป็นองค์กรที่ปรึกษาของ รัฐบาลองค์กรเดียว ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ชำนาญการ วัฒนธรรม และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาในแต่ละด้านของ วัฒนธรรม มีหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในด้านนโยบาย ข้อเสนอแนะ ในการจัดสรรงบประมาณและการประเมินคุณภาพ ส่วนในระดับ จังหวัดและส่วนปกครองท้องถิ่น มีสภาศิลปะและสภาวัฒนธรรม ท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรม</p> <p>ฝรั่งเศส</p> <p>สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนได้ อย่างอิสระ กระจายอำนาจบริหารด้านวัฒนธรรมจากส่วนกลาง สู่ส่วนภูมิภาค</p> <p>สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)</p> <p>รัฐบาลกลางมีการตั้งคณะกรรมการกิจการวัฒนธรรม เพื่อกำกับ ดูแลพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมจำนวนมาก</p>	<p>ขับเคลื่อนโดยหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวง วัฒนธรรมในส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ซึ่งรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่อนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีต ประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับจัดกิจกรรม รวมทั้ง ส่งเสริมสนับสนุนให้ ประชาชน ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วม ดำเนินการด้วย นอกจากนี้ พ.ร.บ.วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 กำหนดให้สภา วัฒนธรรมมีหน้าที่เสนอ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการ กำหนดนโยบายและแผน แม่บทวัฒนธรรมของชาติ เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยน ความรู้ประสบการณ์และ แนวคิดในการดำเนินงาน</p>

การ ดำเนินการ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการ ในต่างประเทศ	รูปแบบ/วิธีการดำเนินการ ในประเทศไทย
	<p>มีการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ขยายจากเมืองไปสู่ชนบท และเขตชุมชนเล็ก ๆ นำเสนอสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเมือง นำเสนอความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดการทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นและเน้นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น</p> <p>นิวยอร์กแลนด์</p> <p>ผู้ที่มีส่วนในความสำเร็จของงานวัฒนธรรม ได้แก่ ประชาชน องค์กร สาธารณะ องค์กรเอกชน และบุคคลในอุตสาหกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ใช้ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดตั้งเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ</p>	<p>วัฒนธรรม โดยเชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่าย ระดม ทรัพยากร บุคลากร และสรรพกำลังจากหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ</p> <p>เพื่อดำเนินงานวัฒนธรรม ส่งเสริม สนับสนุนและร่วม จัดกิจกรรมขององค์กรภาคีทางวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอด และ ใฝ่ระวิงทางวัฒนธรรม</p>
<p>การสร้าง และขยาย เครือข่าย วัฒนธรรม</p>	<p>สาธารณรัฐฟินแลนด์</p> <p>เน้นการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรม เครือข่ายสาธารณะ มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรม คือ ส่งเสริมสถาบันด้านศิลปะ ศิลปิน ห้องสมุดประชาชน และการบำรุงรักษามรดกทางวัฒนธรรม</p> <p>สาธารณรัฐประชาชนจีน</p> <p>มีโครงการอาสาสมัครวัฒนธรรม เพื่อผลักดันการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานด้านวัฒนธรรมในแหล่งชุมชนของชนกลุ่มน้อย ประกันการดำเนินงานของระบบการให้บริการด้านวัฒนธรรม เพิ่มกำลังในการอบรมบุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรม การยกระดับและเพิ่มเนื้อหาการบริการทางวัฒนธรรมด้วยการจัดการแสดง สัมมนา และนิทรรศการของอาสาสมัครวัฒนธรรม</p>	<p>การสร้างและขยาย เครือข่ายทางวัฒนธรรม เน้นการพัฒนาศักยภาพ ผู้นำชุมชนคุณธรรมฯ และ แกนนำเครือข่าย เพื่อยกระดับให้ชุมชน เกิดการเรียนรู้เทคนิค วิธีการบริหารจัดการชุมชน นำ “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่มีอยู่ในพื้นที่สร้าง มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างชุมชน</p>

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำข้อเสนอ

จากหลักการ แนวคิด ที่เป็นกรอบในการจัดทำข้อเสนอ จะเห็นได้ว่า การขับเคลื่อนชุมชน โดยเครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วม เป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนา ประกอบกับจากการศึกษาการดำเนินงาน วัฒนธรรมของต่างประเทศเห็นได้ว่า การบริหารจัดการงานวัฒนธรรมของหลายประเทศ รัฐบาลให้การสนับสนุน และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม มีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงานด้านวัฒนธรรม

มีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น โดยกำหนดหน้าที่ของท้องถิ่นในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมพื้นเมือง และสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยดำเนินงานวัฒนธรรมตามนโยบาย แห่งรัฐ ทั้งนี้ ภาครัฐให้อำนาจในการตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมและสนับสนุนด้านงบประมาณ การให้ความสำคัญกับ การส่งเสริมเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพราะประชาชนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม และวัฒนธรรมของชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศ

ความสำคัญของการดำเนินงานวัฒนธรรมคือ ประชาชน ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เห็นคุณค่าของ วัฒนธรรม และได้ประโยชน์จากวัฒนธรรม ท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำแนวทางการดำเนินงาน วัฒนธรรมหลายประเทศมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยได้ โดยวัฒนธรรมและมรดกวัฒนธรรมไม่เพียง ให้ผลตอบแทนเพียงความสุข และความเจริญอกงามทางจิตใจของคนในชาติ หรือประโยชน์ในเชิงคุณค่าเท่านั้น หากสามารถพัฒนา ต่อยอดสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านอุตสาหกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ การจำหน่ายสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม รวมทั้งการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยถือว่ามีทุนทางวัฒนธรรมจำนวนมากที่สามารถนำมาซึ่งการสร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นทุนเพิ่มมูลค่า สร้างเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ มุ่งเน้นศึกษาเครือข่ายทางวัฒนธรรม ในความดูแลของกระทรวงวัฒนธรรม คือ สภาวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ตั้งแต่ ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ หากสามารถแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ของสภาวัฒนธรรมในปัจจุบัน และเสริมศักยภาพ ในมิติด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เครือข่ายวัฒนธรรม เป็นพลังขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมทั้งเชิงคุณค่า และมูลค่าได้อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

2.2.3 แนวทางการแก้ปัญหาหรือพัฒนานโยบาย

แนวทางการแก้ปัญหาหรือพัฒนานโยบายการบริหารจัดการเครือข่ายทางวัฒนธรรม สู่การเป็นพลัง ขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนให้ประสบความสำเร็จ อาจแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้ดังนี้

1) ระยะสั้น “สร้างความเข้าใจ ส่งเสริมความร่วมมือ แสวงหาแนวทางพัฒนา” โดยมีแนวทางดังนี้

1.1) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จัดประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความร่วมมือ (Collaborating) ของเครือข่ายที่ดำเนินงาน บนพื้นฐานการมีผลประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อช่วยสร้าง สถานะที่เท่าเทียมในความเป็น “หุ้นส่วน” ของเครือข่ายการทำงานแบบมีส่วนร่วม

1.2) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ควรจัดประชุมหรือจัดทำสื่อองค์ความรู้ เพื่อสร้างการรับรู้ช่องทางและแนวทางการขอรับการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร ในการขับเคลื่อน การดำเนินงานให้กับเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้จัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และ บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในงานวัฒนธรรม

1.3) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บูรณาการความร่วมมือกับสภาวัฒนธรรมตำบล อำเภอ จังหวัด จัดทำแผนการขับเคลื่อนงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่

1.4) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บูรณาการความร่วมมือกับสภาวัฒนธรรมตำบล อำเภอ จังหวัด จัดทำฐานข้อมูลด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในพื้นที่เพื่อการพัฒนาและต่อยอดเชิงสร้างสรรค์ โดยนำอัตลักษณ์ชุมชนมาสร้างเสน่ห์ด้านการท่องเที่ยว นำทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในพื้นที่ มาพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้เครือข่ายทางวัฒนธรรมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

1.5) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ควรศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานของเครือข่ายทางวัฒนธรรมเป็นระยะ เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้งานวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวิจัย พัฒนา สร้างสรรค์ แลกเปลี่ยน สืบทอด และแผ่ระว่างทางวัฒนธรรม เครือข่ายวัฒนธรรมและประชาชนทั่วไป มีความภาคภูมิใจและหวงแหนในวัฒนธรรม ของตนเอง ชุมชนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยมิติทางวัฒนธรรม โดยการร่วมมือของเครือข่ายทางวัฒนธรรม

1.6) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ควรพัฒนาช่องทางหรือระบบการติดต่อสื่อสารกับเครือข่ายสภาวัฒนธรรมทุกระดับ เพื่อเป็นช่องทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัยผู้ประสานการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร ผ่านอินเทอร์เน็ต เฟซบุ๊ก ไลน์ ชุม หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกเป็นไปได้อย่างสะดวกสบาย รวดเร็ว สม่่าเสมอ และทั่วถึง ทั้งในช่วงเวลาปกติ และช่วงที่มีภาวะวิกฤติ

2) ระยะกลาง “พัฒนาศักยภาพเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียน” โดยมีแนวทางดังนี้

2.1) กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพผู้นำของเครือข่ายทางวัฒนธรรม ด้านการบริหารจัดการด้านการต่อยอดวัฒนธรรมเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ

2.2) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรมจัดทำคู่มือการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี ประกอบด้วย โครงสร้างองค์กร อำนาจหน้าที่ วิธีการทำงาน ตลอดจนการประสานงานระหว่างสมาชิก กติกาที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก การจัดสรรทรัพยากรระบบการช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อช่วยป้องกันความสับสนและความขัดแย้งจากการทำงานที่ซ้ำซ้อน

2.3) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ควรพัฒนาโมเดลต้นแบบการบริหารจัดการเครือข่าย โดยมีสภาวัฒนธรรมเป็นกรณีศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรมทุกระดับ ให้สามารถขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายของกระทรวงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด) จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมโดยเปิดโอกาสให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความไว้วางใจ (trust) โดยการแบ่งปันข้อมูลและความรู้ เพื่อให้เครือข่ายรับรู้ถึงคุณค่าของตนเอง ไม่ทอดทิ้งและพร้อมที่จะไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และให้ค่ากับการพึ่งพากันและกัน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะอย่างเปิดเผย เพราะจะช่วยสร้างความเข้าใจและคุณค่าร่วมจัดการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

2.5) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมเสวนา หรือศึกษาดูงาน เพื่อสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่ม เนื่องจากแต่ละกลุ่มแต่ละเครือข่ายอยู่ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทั้งในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ การทำให้เครือข่ายแข็งแรง จึงต้องอาศัยระบบการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (interactive action learning) ซึ่งอาจทำได้โดยการติดต่อกันอย่างเป็นทางการการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง

2.6) สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ติดตามประเมินผล และจัดกิจกรรมถอดบทเรียนการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมโดยเครือข่ายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ในมิติการนำวัฒนธรรมสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ

2.7) กระทรวงวัฒนธรรม โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ควรมีการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศ โดยรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศต้องใช้งานได้ง่าย (user friendly) ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย (accessible) และเผยแพร่ให้กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง เครือข่ายฐานข้อมูลที่ดียังจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ต่อยอดทางปัญญาระหว่างเครือข่าย ช่วยลดความสูญเสียสิ้นเปลืองทรัพยากรและเวลา จากการทำงานซ้ำซ้อนและการลองผิดลองถูก

3) ระยะเวลา “ยกย่องเครือข่ายต้นแบบ สานต่อความยั่งยืนแบบบูรณาการ” โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

3.1) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม และกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ชุมชนที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ให้ได้รับการประกาศ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ

3.2) กระทรวงวัฒนธรรม บูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยจัดทำหลักสูตรการพัฒนาเครือข่ายทางวัฒนธรรมและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนชุมชนเข้มแข็ง พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและประเมินศักยภาพเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2.2.4 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

การบริหารเครือข่ายทางวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน มีปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน ดังนี้

1) ปัจจัยด้านความร่วมมือของเครือข่าย

เนื่องจากเครือข่ายสภาวัฒนธรรมมาจากภาคส่วนต่าง ๆ 5 องค์กร ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรธุรกิจ และองค์กรวิชาการ ซึ่งอาจมีมุมมอง และแนวคิดต่อการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเป็นงานที่ไม่มีค่าตอบแทน ต้องทำงานด้วยความเสียสละ จึงต้องมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาซึ่งความร่วมมือบนพื้นฐานการมีผลประโยชน์ และเป้าหมายร่วมกัน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการคือ กรมส่งเสริมวัฒนธรรมและสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

2) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

เนื่องจากการบริหารจัดการเครือข่ายสภาวัฒนธรรม ทั้งด้านงบประมาณ และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานหลายภาคส่วน หากสภาวัฒนธรรมไม่มีความเข้าใจแนวทางการขอรับสนับสนุนงบประมาณ หรือไม่สามารถบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมในพื้นที่ ย่อมไม่มีความต่อเนื่องในการดำเนินงาน ซึ่งจะต้องมีการจัดทำองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสภาวัฒนธรรม หรือจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ

3) ปัจจัยด้านผู้นำ

หากสภาวัฒนธรรมมีผู้นำที่ไม่เข้มแข็ง ไม่เข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม ไม่สามารถระดมความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในกลุ่ม ไม่เข้าใจในปัญหาและความต้องการของกลุ่ม จะทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ ดังนั้น จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จ

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การประสานงานเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีเทคโนโลยีและระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี เพราะการส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสานสัมพันธ์เครือข่ายให้เข้มแข็ง และทำให้การรวมกลุ่มกันทำได้ง่ายขึ้น หากระบบการติดต่อสื่อสารไม่ดี การรวมกลุ่มกันก็จะทำได้ลำบาก กลุ่มก็จะอ่อนแอไม่เข้มแข็ง นอกจากนี้ การมีระบบสารสนเทศที่ดี จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และสามารถนำข้อมูลทางวัฒนธรรมในพื้นที่ไปพัฒนาต่อยอดเชิงคุณค่าและมูลค่าได้ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยจัดให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารของเครือข่ายที่ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบจัดทำข้อมูลทางวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) ปัจจัยด้านบุคลากรผู้ทำหน้าที่สนับสนุนงานสภาวัฒนธรรม

เนื่องจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม มีบุคลากรที่สนับสนุนงานเครือข่ายสภาวัฒนธรรม และจัดเก็บข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จังหวัดละ 1 คน และเป็นลักษณะจ้างเหมาบริการ หากมีการลาออกของเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง จะทำให้ขาดความต่อเนื่องในการประสานงานกับเครือข่ายในพื้นที่ ซึ่งจะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนงานเพิ่มเติม โดยส่งเสริมการนำเครือข่ายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเครือข่ายอื่นที่กระทรวงวัฒนธรรมจัดตั้งมาสนับสนุน

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

คุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาผลงานวิชาการ เรื่อง คุณสมบัติเพื่อให้ผู้นำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ พบว่า ผู้นำต้องมีความเข้าใจ รู้บทบาทและสามารถจัดการปัญหาได้ ภายใต้หลักการ SUPREME MODEL ได้แก่

- 1) Sacrifice คือ ความเสียสละในการทำงาน
- 2) Understand คือ ความเข้าใจในนโยบายอย่างลึกซึ้ง
- 3) Participation คือ การให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำงาน
- 4) Ethical คือ การนำเอาหลักจริยธรรมมาใช้ในการทำงาน
- 5) Management คือ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบให้เกิดประสิทธิภาพ
- 6) Enthusiasm คือ การกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา หรืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับประชาชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมบทบาทของผู้นำในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2557). *แนวทางการดำเนินงานของสภาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรม.
- กาสั๊ก เต๊ะซันหมาก. (2555). *บทเรียนการดำเนินงานสภาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.
- จินตนา สำอางค์ศรี, ชญาน์ทัต ศุภชลาศัย และพีระพงศ์ ภัคคีรี. (2561). *บทบาทด้านศิลปวัฒนธรรมของคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมอำเภอในจังหวัดฉะเชิงเทรา*.
- นงลักษณ์ ยอดมงคล และคณะ. (2565). *ยุติธรรมชุมชน : เปลี่ยนความขัดแย้งสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง* *Community Justice: Conflict Transformation toward Strengthened Community*. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 หน้า 175.
- นพปฎล กิจไพบูลย์ทวี. (2563). *สภาวัฒนธรรมแห่งชาติกับแนวคิดเรื่อง "ความเป็นไทย" ในยุคสงครามเย็น ทศวรรษ 2490 – 2500*. วารสารประวัติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 45 ฉบับมกราคม – ธันวาคม 2563.
- พรรณสุภา โพธิ์ย้อย. (2560). *การนำนโยบายสภาวัฒนธรรมไปปฏิบัติ กรณีศึกษาสภาวัฒนธรรมตำบล จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- เมธาวร คงคาน้อย. (2553). *นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานของสภาวัฒนธรรมในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตการศึกษาด้านชีวิตและการพัฒนา มนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รณรงค์ จันใด. (2564). *การพัฒนาโครงสร้างคณะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมด้วยพลังการมีส่วนร่วม ของเครือข่ายในพื้นที่ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. เล่ม 127 ตอนที่ 69 ก หน้า 29.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2560). *การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักกรรมการ 3. อัดสำเนา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *แนวทางการพัฒนางานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์กรภาคประชาชน*. อัดสำเนา.

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

ชื่อ - สกุล นางพนารัตน์ คนขยัน

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2536 ปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศบ.) รัฐประศาสนศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ) ม.รามคำแหง
- พ.ศ. 2547 ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศม.) การวิจัยและสถิติทางการศึกษา ม.ศรีนครินทรวิโรฒ

ประสบการณ์การรับราชการ

- พ.ศ. 2558 – 2560 นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ (หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป)
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์
- พ.ศ. 2560 – 2561 ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์และเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดมุกดาหาร
- พ.ศ. 2561 – 2564 ผู้อำนวยการกลุ่มแผนและงบประมาณกระทรวงวัฒนธรรม
สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- พ.ศ. 2564 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ผลงานทางวิชาการ

- พ.ศ. 2547 งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาดัชนีชี้วัดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา และได้รับคัดเลือกให้นำเสนอในงานมหกรรมวิชาการระดับชาติ ที่ ม.ศรีนครินทรวิโรฒ
- พ.ศ. 2548 งานวิจัย เรื่อง บทบาทด้านวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี
- บทความ เรื่อง “วิถีพรานปลาบ้านค้อใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เส้นทางสู่หมู่บ้าน วัฒนธรรมเชิงนิเวศน์” และได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสาร I - San Study สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รางวัลหรือทุนการศึกษา

- พ.ศ. 2541 ข้าราชการพลเรือนดีเด่น ระดับจังหวัด
- พ.ศ. 2562 รางวัล “องค์กรคุณธรรม”
- พ.ศ. 2564 รางวัล “องค์กรคุณธรรมต้นแบบ”
- พ.ศ. 2565 รางวัล “องค์กรคุณธรรมต้นแบบ”

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

- ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- สถานที่ทำงาน กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
เลขที่ 10 ถนนเทียมร่วมมิตร แขวงห้วยขวาง
เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
10310